

natuurpunt

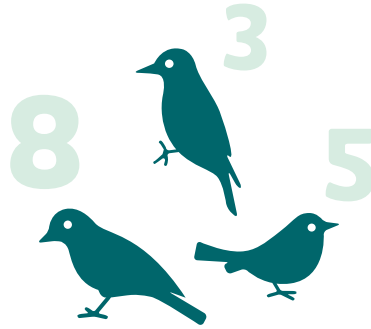
17 & 18 januari

Het Grote Vogelweekend

**BEDANKT
VOOR JE
DEELNAME**

RESULTATEN 2015

VOGELS TELLEN ZIT IN DE LIFT

Het stijgende aantal tuinvogeltellers dat we de vorige jaren zagen, blijft zich lekker doorzetten. En hoe meer tellers, hoe beter onze aantallen. Vooral de beleving is een grote aantrekkingskracht om mee te doen: de tellers zijn verbaasd prachtige soorten te zien verschijnen, waarvan ze vroeger het bestaan niet eens kenden. Aan onze cijfers zien we zelfs dat het aantal tellers per gezin toeneemt. Tuinvogels tellen wordt stilaan een heuse rage in Vlaanderen.

Dat levert een schat aan gegevens op, cijfermateriaal dat we zelf nooit zouden kunnen verzamelen. Tenslotte mogen we niet vergeten dat tuinen een groot deel van de Vlaamse oppervlakte beslaan. Als we erin slagen om een deel van die tuinen natuurvriendelijk in te richten, vermeerderen we de hoeveelheid Vlaamse natuur met een veelvoud.

Ook jouw cijfers waren dus zeer belangrijk voor ons. We merken wel nog steeds dat mensen met weinig vogels in de tuin het zelden de moeite vinden om mee te doen. Laat je daardoor niet tegenhouden en geef toch je telresultaten door. Zo kunnen we beter te weten komen waarom dat zo is, en of het misschien een regionaal gebonden probleem is..

In 2013 overschreden we de 10.000 tellers. En dat bleef in stijgende lijn gaan. In 2014 telden meer dan 20.000 mensen in 13.800 tuinen zo'n 380.000 vogels, dit jaar zagen we dat aantal nog groeien en telden 21.800 tellers in 14.583 tuinen zo maar eventjes 471.224 vogels.

BEDANKT
aan al deze
gemotiveerde
vogeltellers!

HUISMUS OPNIEUW OP 1 EN MEER VOGELS PER TUIN

In het algemeen neemt het aantal tuinvogels af, daar kunnen we niet omheen. Die vaststelling is pijnlijk, maar des te meer moeten we beseffen dat elke vogel die we veilig de winter kunnen door loodsen, er eentje gewonnen is. Blijf daarbij voldoende aandacht besteden aan de voedsaamheid en de kwaliteit van je vogelvoer. Biedt na de winter geen vetbolletten meer aan en beperkt deegwaren. Vogeljongen hebben immers behoefte aan natuurlijk voedsel.

De huismus wist dit jaar haar eerste plaats te behouden. De Koolmees bokste zich in een nek-aan-nekrace naar de tweede plaats. De vink zakt na een eerdere eerste en tweede plaats naar achter en is nu derde in de rangschikking. Logisch, de koolmees zat terug in 90% van de tuinen, terwijl de vink de laatste jaren de 70% niet meer haalt.

Na de kwakkelwinter van 2013-2014, steeg het gemiddelde aantal vogels per tuin in de huidige telling terug van 28 naar **32 vogels per tuin**. We klimmen dus stilaan terug naar de oudere waarden (gemiddeld 37 vogels/tuin in 2013). Maar ook zien we in de rangschikking weer de nodige verschuivingen.

Ook dit jaar behoudt **de merel** zijn status van de **meest verspreide tuinvogelsoort**; hij werd in het grootste aantal tuinen gezien en bevestigde die prestatie door in 83% van de tuinen aanwezig te zijn (in 2014 in 88% van de tuinen). Merels deden het nu eenmaal bijzonder goed in het broedseizoen van 2014 en er was veel aanvoer uit de meer noordelijke populaties.

 } **32** vogels in de gemiddelde Vlaamse tuin

SCHOLENTELLING HELEMAAL IN DE LIFT

Bij de 1ste scholentelling in 2014 werd in 162 scholen meegeteld: 3244 kinderen telden toen in totaal zo'n 6068 vogels bijeen.

In 2015 was het enthousiasme enorm: in 274 scholen telden 4957 kinderen een totaal van 8447 vogels.

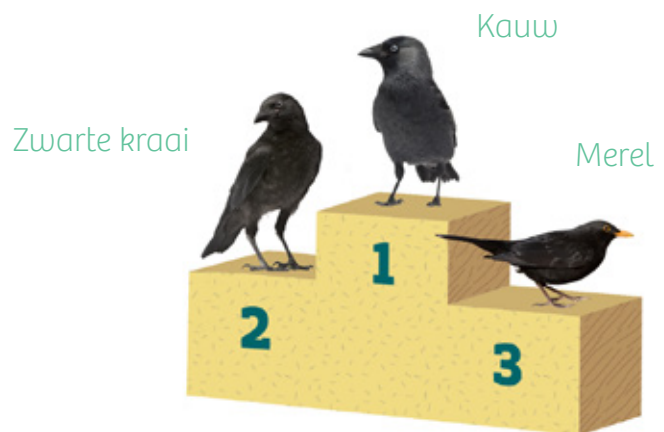
Bedankt aan al onze jonge vogeltellers!

De **kauw** stond wederom op de eerste plaats. De **zwarte kraai** stootte de houtduif van de tweede plaats en de **merel** ging vliegen met de derde prijs.

Een opvallend maar te verwachten verschil met de tuintelling is dat de speelplaats ook grote soorten als de kokmeeuw (14de plaats) en de zilvermeeuw (15de plaats) aantrekt. In de reguliere tuintelling haalden die respectievelijk slechts een 30ste en 28ste plaats.

Indrukwekkend was de overweldigende motivatie waarmee scholen aan de slag gingen. Met volwaardige workshops die de kinderen leerden voederplanken maken, pindastrings knopen, vetbollen maken, voedersilo's en andere voeder-

Top 3 van het aantal getelde vogels op de speelplaats

bakjes maken. Daarnaast leerden ze ook daadwerkelijk post te vatten en - vooral - om geduld te hebben tot de vogels kwamen. Dat kinderen een zeer grote verbondenheid voelen met natuur en natuurbeleving staat als een paal boven water.

In Kortrijk telden 12 scholen mee, in Gent 11, en in Diksmuide en in Ingelmunster 7.

VLOEKEN OP DIE ZACHTE WINTER?

Met tuinvogeltellingen kunnen we minder gemakkelijk de echte trends van vogelpopulaties in beeld brengen, dan bijvoorbeeld met het opvolgen van de broedvogelpopulatie. Dat is normaal; de aanwezigheid van tuinvogels wordt beïnvloed door een aantal factoren zoals de regelmaat van het voederen, de ligging van de tuin, de vegetatie, vluchtroutes, de strengheid van de winter. Allemaal factoren die ervoor kunnen zorgen dat sommige soorten je tuin niet zullen bezoeken - of net wel, natuurlijk.

We zagen het vorig jaar ook al - toen nog meer zelfs: **er zaten weinig vogels in de tuin.**

Heel wat mensen hadden hun hoop gesteld op een stevige winterprik. Maar dat hoeft natuurlijk niet, de meeste vogels hebben bij warm weer minder behoefte aan bijvoeding. Ze vinden genoeg natuurlijk voedsel in de natuur. Daar moeten we dus blij om zijn.

Mark Corbeels

Een belangrijke les die we via de pers hebben willen geven, is het belang van toch te blijven voederen in die zachtere winterperiodes. Idealiter gaan we regelmatig voederen in kleinere hoeveelheden. Zo verhinderen we dat voedsel bederft of begint te kiemen.

Vogels kunnen dan immers sneller ziek worden. Het belangrijkste is dat vogels weten waar ze terecht kunnen wanneer die winterprik dan toch nog volgt. Want meestal komt die er nog wel.

Interessant om vast te stellen is dat sommige soorten toch vaker worden gezien. We denken hier aan boomkruipers, glanskoppen (vooral in Vlaams-Brabant en Limburg), putters en appelvinken. Mogelijk omdat we als teller alerter en meer ervaren zijn geworden, maar wellicht ook omdat

we beter hebben leren voederen, waardoor zij daadwerkelijk meer de weg naar onze tuin weten te vinden. Bovendien doen die soorten het nu ook beter dan vroeger.

De soorten die het sterkst bleven **afnemen** zijn de ringmus en de spreeuw. Maar ook zien we de aantallen huismussen, Turkse tortels en heggenmussen geleidelijk aan dalen. De sperwer bereikte zelfs zijn zwaarste dieptepunt sinds de start van onze telling. Verrassend is ook de afname van de staartmees dit jaar.

De koolmees behield min of meer een **status quo**. De zwarte kraai, de ekster en de houtduif lijken hun toename te hebben afgeremd en blijven nu stabiel.

Hierna vind je alle cijfers en analyses van Het Grote Vogelweekend 2015.

Op www.vogelweekend.be vind je alle info over de tuintelling. Ook de oudere rapporten vind je op deze site.

Veel leesplezier!

RESULTATEN

HET GROTE VOGELWEEKEND 2015

Op 17 en 18 januari 2015 registreerden 21.871 tellers in 14.500 tuinen in totaal 471.224 tuinvogels. Die drie cijfers betekenen een nieuw, absoluut record voor Het Grote Vogelweekend!

Top 10 voor Vlaanderen

Deze top 10 geeft de rangschikking weer van de 10 meest getelde soorten. Dat betekent niet dat die soorten het momenteel noodzakelijk goed doen, of dat ze het meest verspreid waren, maar daar komen we later zeker op terug. Vaak zijn het soorten die in groepsverband leven, die de top halen.

Dat de aantallen dit jaar hoger liggen lijkt in eerste instantie normaal, gezien het hogere aantal tellers en tuinen. Toch werden alle soorten in verhouding aanzienlijk meer gemeld dan in 2014, want het aantal getelde tuinen nam toe met 5%, terwijl de soorten met meer dan 10% zijn toegenomen.

In de rangschikking zelf zien we eerder kleine verschuivingen. Sinds 2011 staat de huismus nu aan de top. Dat betekent niet dat de huismus uit het slop is, integendeel. Aangezien deze soort doorheen het jaar zeer honkvast is, is de tuinvogeltelling een goede tool om het verloop van hun populatie op te volgen.

Net als vorig jaar bengelt de spreeuw helemaal achteraan op de 10de plaats. Tot 2009 stond ze op de zevende plaats. Die achteruitgang past helemaal in de Europese trend waarbij de spreeuw steil de dieperik induikt. Tussen 1980 en 2011 daalde de Europese broedpopulatie met 52%. Er vliegen weinig jongen uit en vooral in bos en stedelijk gebied neemt de soort sterk af. De exacte oorzaken worden nog volop onderzocht, maar laat dat je niet weerhouden om nestkasten voor de spreeuw aan te brengen, want het verdwijnen van geschikte broedplaatsen zal zeker ook een belangrijke rol spelen.

TOP 10 2015		
1.	Huisemus	52.376
2.	Koolmees	50.533
3.	Vink	50.281
4.	Merel	41.113
5.	Kauw	35.506
6.	Houtduif	32.698
7.	Turkse Tortel	32.288
8.	Pimpelmees	30.507
9.	Ekster	21.212
10.	Spreeuw	19.897

TOP 10 2014		
1.	Huisemus	42.154
2.	Vink	39.043
3.	Koolmees	38.449
4.	Merel	31.495
5.	Kauw	30.448
6.	Turkse Tortel	25.862
7.	Pimpelmees	24.544
8.	Houtduif	24.460
9.	Ekster	17.557
10.	Spreeuw	13.261

Gemiddeld aantal vogels per tuin

Gemiddeld zagen we 32 vogels in onze tuinen, dat is een kleine heropleving na de schamele 28 van 2014. Hopelijk klimmen we met de volgende edities terug naar het niveau van 37, dat we tot 2013 kenden.

We zagen dus meer vogels dan vorig jaar, al werd dat niet overal zo ervaren. Mensen hebben sowieso de neiging om een toestand af te meten aan het beste moment uit de winter om in te schatten wat er in de omgeving verblijft.

De tuinvogeltelling blijft 'slechts' een momentopname, maar omdat de telling simultaan over heel Vlaanderen gebeurt, levert dat interessantere gegevens op. Een telling van het beste moment uit de winter zou geen objectief beeld geven over het gemiddeld aantal vogels in onze tuinen.

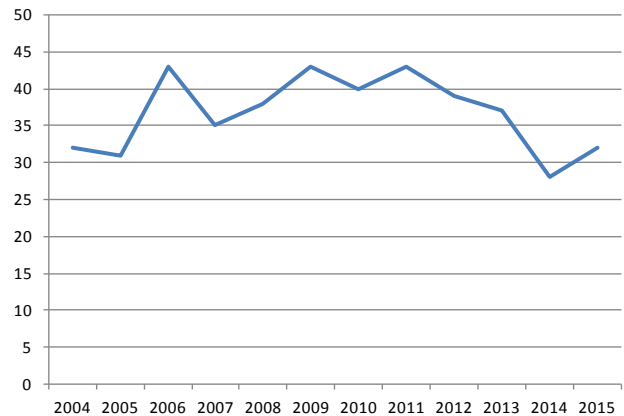
De slechtste jaren uit onze telreeks blijven 2005 met gemiddeld 31 en 2014 met 28 vogels per tuin. De topjaren zijn 2006, 2009 en 2011 met elk gemiddeld 43 vogels per tuin.

Mocht iedereen in Vlaanderen tuinvogels tellen, zou het gemiddelde aantal vogels nog een aardig stuk dalen, want op vele plaatsen wordt niet gevoederd.

Net omdat de huidige tellers sowieso al meer begaan zijn met de natuur rondom het huis, kennen we met deze telling dus eerder het aantal vogels in de natuurvriendelijkere Vlaamse tuin.

Beste gemeenten

Sommige gemeenten doen extra inspanningen en zetten hun burgers aan om mee te tellen. Uitzonderlijk gebeurt net het omgekeerde en vraagt men van de gemeente uit om géén tuinvogels te voederen. In 2015 was er ons gelukkig zo maar één gemeente bekend. De volgende drie gemeenten hadden de meeste tellers in 2015:

Gemiddeld aantal vogels per tuin tijdens de telweekends 2004-2015

1ste plaats
Antwerpen
545 tellers

2de plaats
Gent
485 tellers

3de plaats
Brugge
274 tellers

Verschillen per provincie

Limburg

wist grotendeels haar top 10 uit 2014 te behouden: huismus blijft er op de 1ste plaats. Koolmees op 2 en merel op 3. De zwarte kraai werpt de groenling van zijn 10de plaats van 2014. Verhoudingsgewijs minder kauwen in Limburg dan het Vlaamse gemiddelde, daar profiteert de zwarte kraai van.

Oost-Vlaanderen

Net als vorig jaar is Oost-Vlaanderen de enige provincie waar de vink op de 1ste plaats staat. Vorig jaar stond de kauw hier op 3, die schuift nu naar de 5de plaats. Zoals elders in Vlaanderen moet de Turkse tortel de grotere houtduif laten voorgaan. De Turkse tortel zit al langer op de terugweg.

Antwerpen

In de dicht bevolkte provincie Antwerpen staat koolmees op 1, net als vorig jaar gevolgd door huismus en vink. Net als vorig jaar prijkt het roodborstje hier op nummer 10 (nationaal op plaats 11). Minder vee buiten op de weide hier, dus geen spreeuw in de top 10.

West-Vlaanderen

Alleen in het landelijke West-Vlaanderen prijkt de kauw op de derde plaats, vooral omdat de koolmees hier iets minder talrijk lijkt. Net als vorig jaar dus. Meer vee op de weiden, meer vlaaien, en dus meer spreeuwen, die hun zevende plaats hier weten te behouden. Ook de ekster blijft hier op haar 10de plaats nestelen.

Vlaams-Brabant

Ook in het landelijkere Vlaams-Brabant staat de zwarte kraai op de 10de plaats. Ook hier zien we minder kauwen; op de 9de plaats pas, de laagste score in Vlaanderen. De top drie wordt aardig geschud: Koolmees op 1, gevolgd door vink en huismus.

HEEL VLAANDEREN		
1.	Huismus	52376
2.	Koolmees	50533
3.	Vink	50281
4.	Merel	41113
5.	Kauw	35506
6.	Houtduif	32698
7.	Turkse Tortel	32288
8.	Pimpelmees	30507
9.	Ekster	21212
10.	Spreeuw	15897

WEST-VLAANDEREN		
	Huismus (1)	10940
	Vink (3)	9294
	Kauw (5)	8501
	Koolmees (2)	8405
	Merel (4)	8115
	Turkse Tortel (7)	7081
	Spreeuw (10)	5261
	Pimpelmees (8)	4548
	Houtduif (6)	4447
	Ekster (9)	3266

OOST-VLAANDEREN		
	Vink (3)	15077
	Koolmees (2)	12396
	Huismus (1)	11251
	Merel (4)	10353
	Kauw (5)	9875
	Houtduif (6)	9148
	Turkse Tortel (7)	9014
	Pimpelmees (8)	7074
	Spreeuw (10)	5953
	Ekster (9)	5530

VLAAMS-BRABANT		
	Koolmees (2)	8696
	Vink (3)	8637
	Huismus (1)	8244
	Merel (4)	6246
	Pimpelmees (8)	5709
	Houtduif (6)	5696
	Ekster (9)	4470
	Turkse Tortel (7)	4061
	Kauw (5)	3237
	Zwarte Kraai (12)	3117

ANTWERPEN		
	Koolmees (2)	14563
	Huismus (1)	13245
	Vink (3)	12305
	Merel (4)	11523
	Kauw (5)	10849
	Houtduif (6)	10556
	Pimpelmees (8)	8773
	Turkse Tortel (7)	8565
	Ekster (9)	5520
	Roodborst (11)	4592

LIMBURG		
	Huismus (1)	8214
	Koolmees (2)	5978
	Merel (4)	4481
	Vink (3)	4477
	Pimpelmees (8)	4099
	Turkse Tortel (7)	3304
	Kauw (5)	2874
	Houtduif (6)	2328
	Ekster (9)	2131
	Zwarte Kraai (12)	1954

De meest getelde soorten voor Vlaanderen en de provinciale verschillen (aantal tellers naast de provincienaam).

De cijfers tussen haakjes geven telkens de positie in de Vlaamse Top 10 weer.

Meest verspreide soorten

De top 10 van meest getelde soorten gaf ons al een goed beeld van het voorkomen van de meest algemene tuinvoegesoorten. Maar dat geeft niet aan welke soorten het best gedijen en de beste spreiding hebben. Soorten als huismus, vink en spreeuw zijn gezellige soorten die graag in groep foerageren, ze zitten in clusters samen. Andere soorten zijn bijna genoodzaakt om zich gelijkmatiger te verspreiden, zoals de merel of andere lijsters, die hun voedselterritorium niet graag delen met soortgenoten. Ook het roodborstje is daar een goed voorbeeld van. Heggenmus schuift hier naar de 10de plaats: ze is op bijna de helft van de plaatsen aanwezig, maar telkens in klein aantal.

Ondanks hun aanwezigheid in de vele tuinen, kunnen roodborstjes en heggenmussen qua aantallen nooit wedijveren met sociale soorten als vinken, mussen en kraaiachtigen. Van het aandeel tuinen waarin roodborstjes werden gezien, zat er doorgaans slechts één exemplaar, bij merel en heggenmus waren dat er 2 per tuin. Huismus zit in slechts 51% van de tuinen, maar wel gemiddeld met 5 vogels samen. Dat telt lekker op en verklaart hoe de minder verspreide soorten het (wat betreft totaal getelde aantallen) toch kunnen winnen van de overall aanwezige soorten.

In hoeveel % van de tuinen aanwezig?	
Merel	94%
Koolmees	89%
Roodborst	84%
Vink	68%
Houtduif	66%
Turkse tortel	66%
Pimpelmees	65%
Ekster	61%
Huisumus	52%
Heggenmus	45%

Soort	Mediaan
Merel	5
Vink	4
Kauw	4
Spreeuw	4
Staartmees	4
Koolmees	3
Ringmus	3
Koperwiek	3
Merel	2
Houtduif	2

Gemiddelde groepsgrootte in het aantal tuinen waar de soort aanwezig is

DE 10 GROTE WINNAARS

Huisemus

BIJVOEDEREN:

onder meer gemengd zaad, onkruidzaad, gebroken maïs.

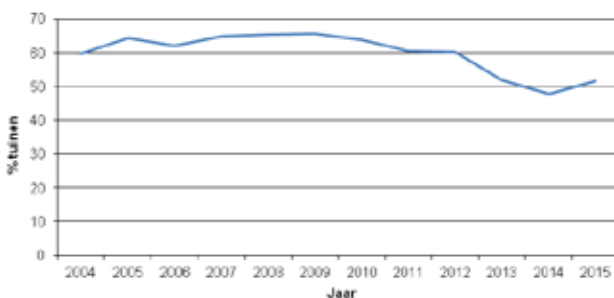
Voor velen is de huisemus een blijvend mysterie. De geruchten dat deze bruine huisgenoot het slecht doet, staan in schril contrast met zijn jaarlijkse overwinning. Terwijl we vorig jaar een echt dieptepunt zagen in het aantal tuinen waar hij opdook, is er nu een kleine heropleving naar 51% maar het blijft het op één na slechtste resultaat ooit. Waar aanwezig werden er doorgaans 5 exemplaren samen geteld.

Het zichtbare, lichte herstel in 2015 kan het gevolg zijn van een zeer gunstig en vroeg broedseizoen in 2014 door het ontbreken van een echte winter vorig jaar. De huisemus kan dan tot 3 broedsels grootbrengen. Dat was helemaal anders in 2013, toen we een extreem lange winter kenden, en het broedseizoen minder ruimte liet voor meerdere broedsels.

Een geschikte broedomgeving blijft een eerste vereiste, want huismussen blijven het hele jaar dicht in de buurt van die nestplaats. Tot 2012 was de soort nog in meer dan 60% van de getelde tuinen aanwezig. Een gevel vol klimop of een bamboebosje dient al snel als ideale winterse slaapplek voor alle huismussen uit de straat. Toch verdwijnen dergelijke mussenhoekjes aan een hoog tempo.

Wat kan jij doen voor de huisemus? Voorzie in je tuin of aan het huis een geschikte slaapplek voor huismussen en de moeite zal beloond worden. Hang nestkasten voor de huisemus tegen de huisgevel. Zorg ervoor dat katten niet bij de nestkasten kunnen en bindt ze een kattenbelletje om.

Huisemus - in % tuinen aanwezig 2004 - 2015

Koolmees

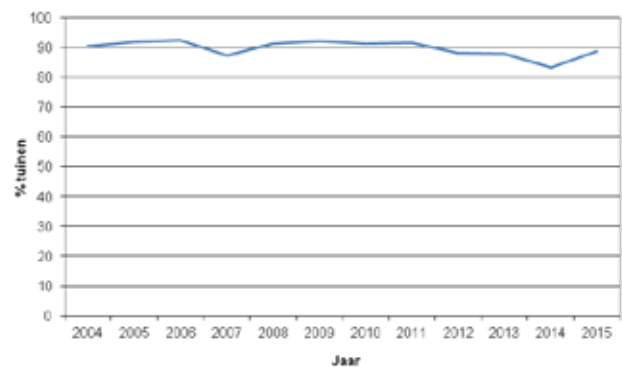
BIJVOEDEREN:

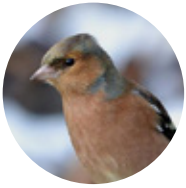
onder meer zonnebloempitten (zwarte zijn erg energierijk), vetbollen, pindacake, pindanoten.

Op de lange termijn zijn koolmezen in 90% van onze tuinen aanwezig. De 88% die we dit jaar optekenen toont een licht herstel tegenover 2014, toen ze in slechts 83% van de tuinen werden opgemerkt.

Mezen scoren doorgaans erg goed, dat kan beïnvloed worden door hun weinig schuwe gedrag, waardoor ze gemakkelijk gezien worden. Hun felle kleuren maken hen bovendien goed herkenbaar. Koolmezen trekken in hun kielzog vaak heel wat andere soorten naar de voederplaats, zoals pimpelmezen en boomkruipers.

Koolmees - in % tuinen aanwezig 2004 - 2015

Vink

BIJVOEDEREN:

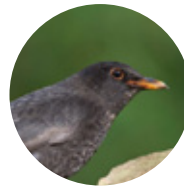
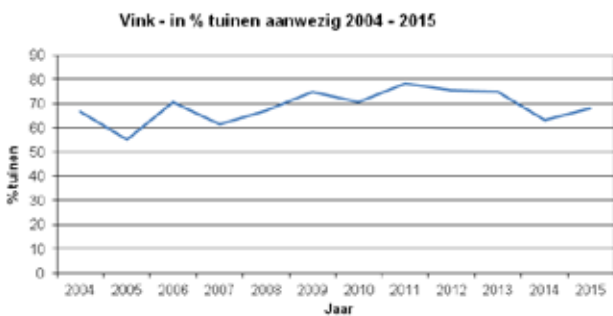
onder meer gemengd zaad, zonnebloempitten. Liefst op de grond voederen.

Vergeleken met 2014, zaten in 2015 in amper 5% meer getelde tuinen 29% meer vinken op en rond de voedertafel. Ze werd echter voorbij gestoken door soorten die het dit jaar nog beter deden. Wel moeten we ons bewust zijn dat de vergelijking met 2014 relatief is, want toen viel de telling op een bijzonder pover tuinvogelmoment. Toch werden ook nu slechts uitzonderlijk extreem grote groepen geteld, op heel wat plaatsen zaten echter concentraties van 20 tot 50 vinken.

In de provincie Oost-Vlaanderen was de vink wel de meest getelde vogel. Er zijn dus zeker lokale verschillen merkbaar. De toename van 29% tegenover 2014 klinkt alvast positiever dan de eerste koude cijfers deden vermoeden. Ook in vergelijking met de Nederlandse resultaten (zie p. X) kunnen we nu stellen dat de vink best goed heeft gescoord dit jaar.

Waar er vinken zaten, werden er doorgaans 4 gezien, net als vorig jaar. Tijdens de telling van 2013 lag die mediaan nog op 5.

Tijdens de strenge winters van enkele jaren geleden waren ze nog veel meer genoodzaakt om het beter bereikbare tuinvoeder op te zoeken en kregen we echt grote aantallen op bezoek. Voedselresten op het veld raken dan immers snel ondergesneeuwd.

Merel

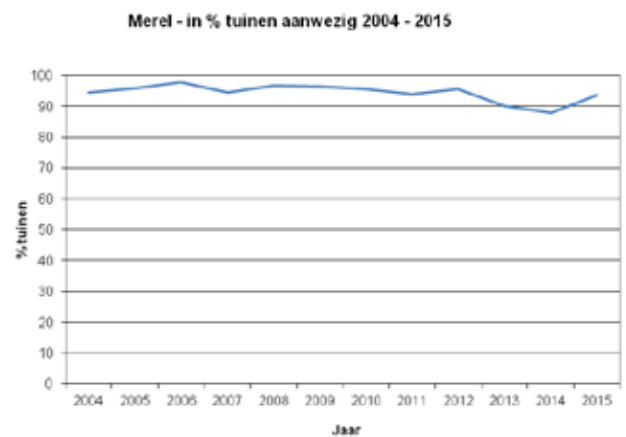
BIJVOEDEREN:

keukenafval, fruit (appels), maar lust ook zaden (zonnepitten).

De merel is in hoofdzaak een standvogel, maar in de winter komen daar wel de nodige noordelijke bezoekers bij. Dat was ook dit jaar het geval. Maar bovenal kende de merel een waar succesjaar in 2014. Door het vroege voorjaar en de lange, natte zomer van 2014 konden ze net als de huismus meerdere broedsels grootbrengen. Bij de merel kan dat oplopen tot 3, zelfs 4 broedsels op een jaar.

Terwijl deze lijst in 2014 nog in 88% van de tuinen werd opgemerkt, lag die verhouding nu op 93%. Tijdens de telling in 2014, die begin februari plaatsvond, zaten heel wat paartjes mogelijk al in voortplantingsmodus door de vroege lente.

Waar er merels zaten, werden er doorgaans 2 geteld, twee jaar geleden lag dat gemiddelde nog op 3. Limburg is de enige provincie waar de merel de 3de plaats haalde. In andere provincies was dat - net zoals in 2014 - de vierde of de vijfde plaats.

Kauw

BIJVOEDEREN:

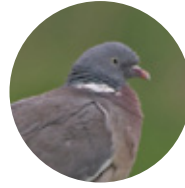
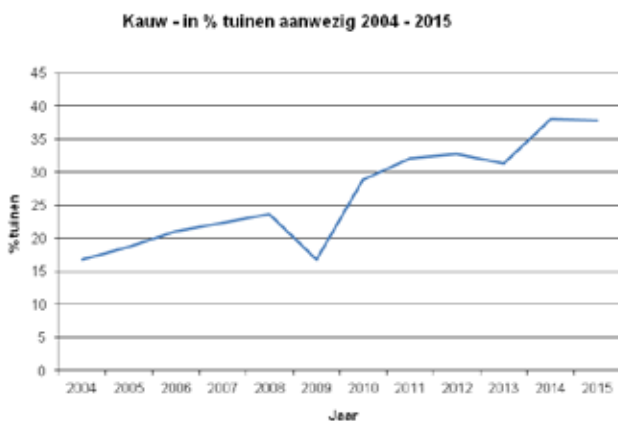
gemengd zaad, onkruidzaad, gebroken maïs, graanmengsel, brood, keukenafval.

De gezellige kauw was dit jaar in bijna 38% van de tuinen aanwezig, dat was ook vorig jaar het geval. Dat is een historisch record en meer dan een verdubbeling tegenover het begin van de telling in 2004. Alleen in de provincies Limburg en Vlaams-Brabant scoorde de kauw iets minder goed op de tuinvogeltelling, en net daar zien we dan we de zwarte kraai in de top 10 verschijnen. Van kraaiensoorten is gekend dat ze elkaar beconcurreren en dat lokaal slechts één soort de scepter zwaait.

De kauw heeft alles te danken aan zijn sociale levensstijl. Ze overnachten op grote slaappleatsen, wat hen extra bescherming geeft tegen predatie. Maar kauwen zijn ook bijzonder pienter; ze kunnen zeer goed plaatsen onthouden met positieve of negatieve ervaringen en communiceren daar zelfs over.

Ze passen zich bovendien zeer snel aan in een verstedelijkte omgeving.

's Winters zien we meer kauwen omdat hun noordelijke soortgenoten dan op bezoek komen, de zogenaamde noordse kauw. Tegen het voorjaar trekt die weer noordwaarts en blijven onze eigen broedvogels achter.

Houtduif

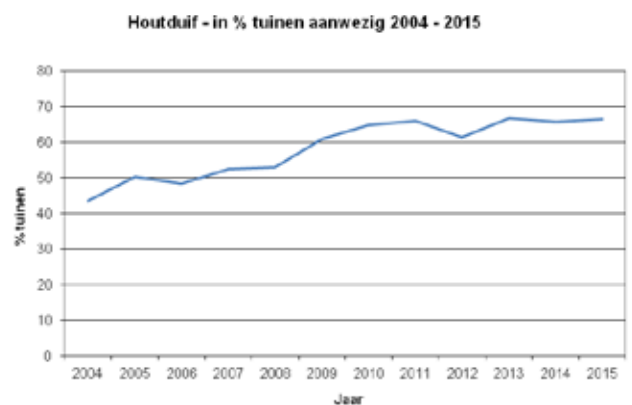
BIJVOEDEREN:

onder meer gemengd zaad, gebroken maïs, granen, duivenvoer met erwten.

De houtduif is een echte stadsvogel geworden en dat zien we aan de resultaten. In 2004 zat de houtduif in slechts 43% van onze tuinen, nu is dat al in 66%.

De stagnering waarover we in het rapport van 2014 spraken, blijkt zich ondanks hun succesvolle aanpassing toch door te zetten: bij de laatste zes tellingen blijft de verhouding op zowat hetzelfde procentuele peil steken. De exacte oorzaken daarvan zijn maar moeilijk in te schatten, want we weten weinig over de uitwisseling tussen houtduiven van het platteland en in de stad.

Alleen in West-Vlaanderen en in Limburg valt de soort terug naar respectievelijk de 9de en 8ste plaats. Wellicht omdat ze daar meer voedsel vinden op het platteland en zich er minder moest aanpassen aan het stadsleven. In de andere provincies treffen we veel meer verstedelijkte gebieden aan - de plaats waar de houtduif zich momenteel veilig voelt om er zich op grote schaal voort te planten.

Turkse tortel

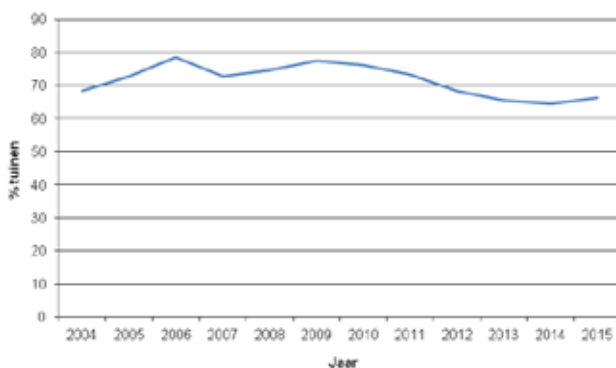
BIJVOEDEREN:

gemengd zaad, onkruidzaad, gebroken maïs, graanmengsel, brood, keukenafval.

In 2006 en 2009 piekte de Turkse tortel nog met een aanwezigheid in bijna 80% van de tuinen. Vorig jaar kende de soort met 64% haar laagste pijl sinds de start van onze tuinvogeltelling. Dit jaar zien we een bescheiden poging om in de running te blijven, mogelijk door het lange en zachte broedseizoen in 2014. Turkse tortels kunnen dan immers 2 tot 5 (!) broedsels voltooien. Wel met maximaal twee jongen per broedsel. Of dit de neerwaartse trend gaat stoppen, is zeer de vraag. De toenemende zomerstormen kosten immers het leven aan heel wat jongen, daar hun schamele nestje niet bestand is tegen die natuurkracht.

Overall balanceert de Turkse tortel tussen de zesde en achtste plaats. Voorlopig blijft deze gekende duif een vaste waarde in het straat- en tuinbeeld. Mogelijk vindt ze een stabiel evenwichtspunt, maar over haar hoogtepunt is ze nu alvast heen.

Turkse tortel - in % tuinen aanwezig 2004 - 2015

Pimpelmees

BIJVOEDEREN:

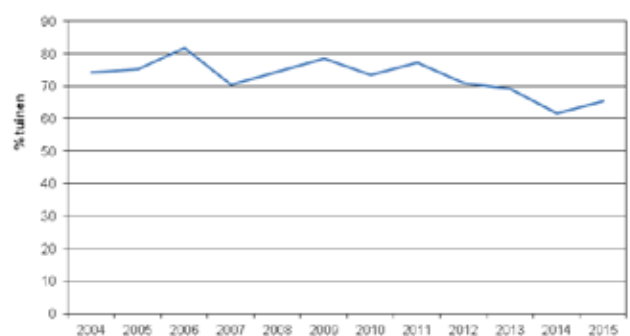
onder meer zonnebloempitten (zwarte zijn erg energierijk), vetbollen, pindacake, pindanoten.

Na een dieptepunt van 61% in 2014, was deze brutale mees in 2015 weer in 66% van de tuinen aanwezig. Een goed resultaat is dat geenszins, want sinds 2013 duikt de pimpel onder de 70%, om daar voorlopig te blijven. Alleen in Vlaams-Brabant en Limburg slaagt de pimpelmees erin een vijfde plaats in de rangschikking te veroveren.

In tegenstelling tot andere zangvogels kunnen pimpelmezen hun herstel niet opkrikken door meerdere broedsels - ze hebben er slechts één. Mezen hebben dan wel grote legsels maar lang niet alle jongen vliegen uit. De pimpelmees laat zich echt overal horen, maar de achteruitgang moet ons toch alert maken.

Je kan pimpelmezen helpen door nestkasten te hangen met invliegopening van 2,8 cm, zo verhinder je dat grotere soorten, zoals de koolmees, ze inpalmt.

Pimpelmees - in % tuinen aanwezig 2004 - 2015

Ekster

BIJVOEDEREN:

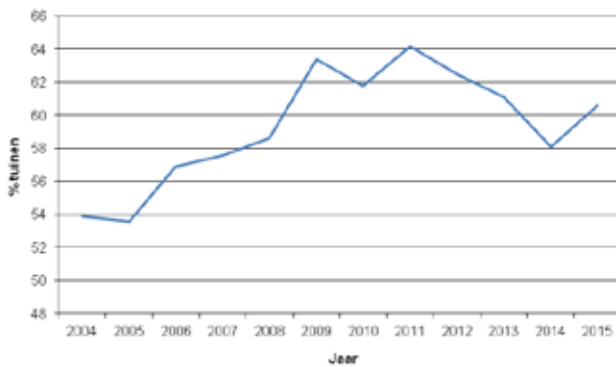
onder meer gemengd zaad, onkruidzaad, gebroken maïs, graanmengsel, brood, keukenresten.

De ekster klimt niet meer naar de toppen van 2009 tot 2011, toen ze in circa 65% van de tuinen werd opgemerkt. Nu worden ze nog in circa 60% van de tuinen gezien. Eksters moeten het nochtans hebben van de verstedelijkte omgeving, want op het platteland kan ze niet op tegen de zwarte kraai.

In de provincies West- en Oost-Vlaanderen, staat hij net als vorig jaar dan ook op de 10de plaats.

Waar aanwezig zaten eksters doorgaans met twee aan de voederplaats. Meestal in koppeltjes dus: als je goed kijkt zie je dat het vrouwtje een iets kortere staart heeft. In het open veld dikken de groepen in strengere winters vaak aan tot een 10-tal vogels, dat geeft hen meer slaagkansen om voedsel te vinden. Maar van die concentraties is in tuinen niets te merken.

Ekster - in % tuinen aanwezig 2004 - 2015

Spreeuw

BIJVOEDEREN:

keukenafval, brood, zaden, vetbollen, fruit

In 2009 kwam de spreeuw nog in 42% van de tuinen op bezoek. Die periode is duidelijk voorbij. De spreeuw zakt de diepte in: dit jaar zagen we deze groepsvogel in slechts 15% (!) van de tuinen. Spreeuwen lokken elkaar nochtans graag en gemakkelijk aan. Bovendien doen ze zich tegoed aan een breed menu.

Wat is er mis met de spreeuw?

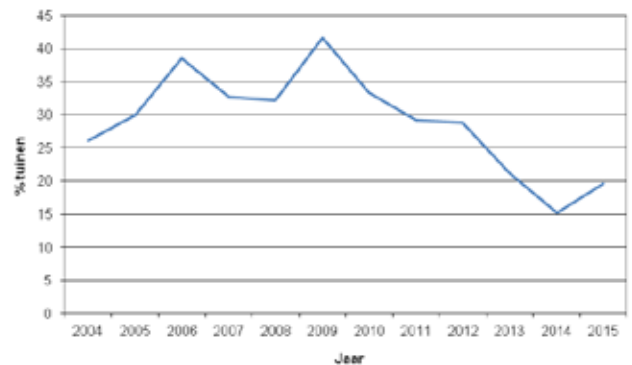
De spreeuw vond met het milde weer veel eten in het open veld. Maar de achteruitgang valt niet te ontkennen en dat was ook in de vorige, strengere winters al duidelijk merkbaar. In West-Vlaanderen boerde de spreeuw nog redelijk met een zevende plaats. Daar zit een zekere logica in, want spreeuwen zoeken graag de buurt van vee op. Ze vinden veel voedsel in koeienvlaaien.

Maar in verstedelijkt gebied heeft de soort het steeds moeilijker. In de provincies Antwerpen, Vlaams-Brabant en Limburg haalde de spreeuw zelfs de top 10 niet meer.

Hoe help jij de spreeuw?

Hang een nestkast in je tuin, liefst tegen een hoge fruitboom. Ook tegen een muur lukt dat wel eens. Een broedpot oogt wel mooi maar heeft veel minder slaagkans.

Spreeuw - in % tuinen aanwezig 2004 - 2015

ZACHTER WEER BELANGRIJKSTE OORZAAK VAN WEINIG VOGELS

In de soortbesprekingen kwam het meermaals ter sprake: zachte winters staan garant voor minder vogels in de tuin. De aantallen lagen nu toch gevoelig hoger dan in de nog zachtere winter van 2014.

Een aantal soorten deed het in 2014 minder goed omdat ze in 2013 een slecht broedsucces kenden (de winter duurde tot in april zodat pas laat werd begonnen met broeden). Die konden hun hartje ophalen en genoten in 2014 van een erg vroeg broedseizoen en een lange zomer. Afhankelijk van de soort kunnen er dan meerdere broedsels volgen. In 2013 was er hooguit ruimte voor één broedsel.

Aantal broedsels in gunstige jaren:

Turkse tortel	2 tot 5	Winterkoning	2
Merel	3 tot 4	Vink	1 tot 2
Houtduif	3	Spreeuw	1 tot 2
Huismus	3	Boomkruiper	1 tot 2
Zanglijster	2 tot 3	Koolmees	1 (soms 2)
Heggenmus	2 tot 3	Pimpelmees	1 (uitzonderlijk 2)
Roodborst	2 tot 3	Ekster	1
Ringmus	2 tot 3	Zwarte kraai	1

Weinig vogels in zachte winters is op zich een goed signaal: vogels hebben onze hulp dan minder nodig. Weet dat kleinere zangvogels het in strenge winters zeer moeilijk hebben en veel van hun lichaamsgewicht kunnen kwijtraken bij strenge vriesnachten.

Maar door te blijven voederen weten vogels waar ze garanties hebben op voedsel wanneer die plotse winterprik hen toch overvalt.

Onze gouden raad: **blijven voederen bij zacht winterweer, regelmatig en in kleinere hoeveelheden.**

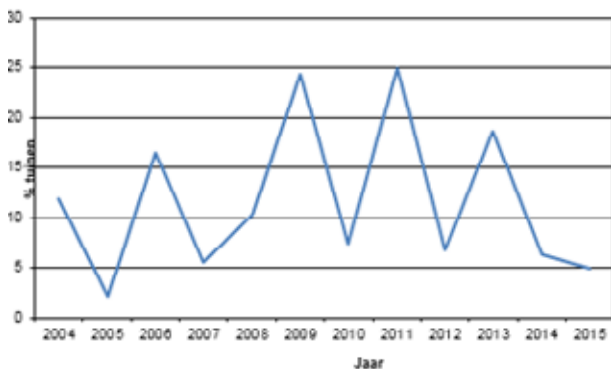
VINKENFAMILIE

GROTE AFWEZIGE

Keep

In 2014 was de keep al een grote afwezige, maar in 2015 werd hij zo mogelijk nog minder gezien. In slechts 5% van de tuinen werden kepen gezien en waar aanwezig, zaten er doorgaans 2 exemplaren aan de voedertafel. Op weinig plaatsen kepen dus, en niet in de grote groepen die we zagen in 2009 en 2011. Maar de sterk variërende aantallen in de grafiek tonen al dat de keep afhangt van bepaalde voorwaarden (zoals notenjaren, strenge winters). Dit jaar kon alleen de fervente 'vinkenvoederaar' een enkele keep verleiden tot een bescheiden bezoek. 2005 en 2015 waren de slechtste kepenjaren sinds onze telling. Opvallend is dat er nu twee hele slechte jaren elkaar opvolgen.

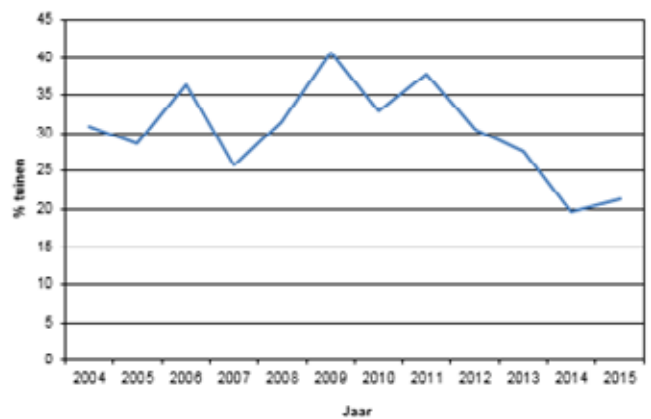
Keep - in % tuinen aanwezig 2004 - 2015

Groenling

Bij de groenling zien we zelfs een historisch dieptepunt. Of toch voor zover onze telling reikt, want voor de eeuwwisseling deed de soort het ook niet goed. In het topjaar 2010 was de groenling in 40% van de tuinen aanwezig. In 2015 spreken we nog van een schamele 21%. Waar ze voorkwamen, werden er gemiddeld maar 2 gezien. Die afname is veel minder te linken aan de strenge winters zoals we bij de keep zien, maar blijkt helaas een duidelijk neerwaartse trend. Voor soorten als de groenling valt af te wachten of dit het typische op-en-neerpatroon is dat we wel vaker zien in populatietrends, en dat hij zich na een dalletje, na verloop van tijd toch weer zal herpakken.

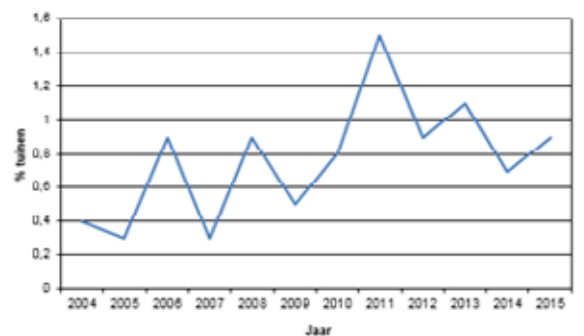
Groenling - in % tuinen aanwezig 2004 - 2015

Putter

De putter heeft zich aardig weten te settelen na een lange afwezigheid in de tweede helft van vorige eeuw. Hij blijkt in slechts 1% van de tuinen aanwezig te zijn en waar aanwezig werden er gemiddeld twee gemeld. Putters stellen specifieke eisen aan hun voedsel; liefst staan er distels en kaardebol in de buurt.

Putter - in % tuinen aanwezig 2004 - 2015

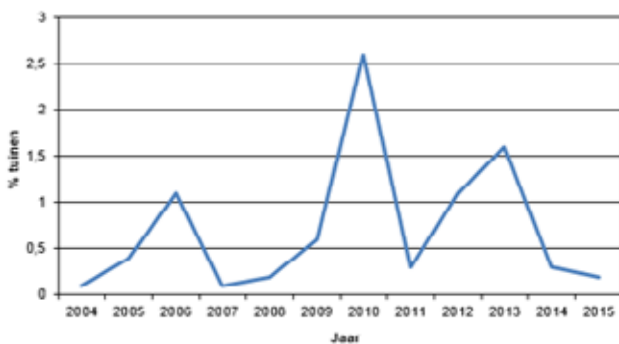

OOK DE SIBERISCHE WINTERLIJSTERS ONTBRAKEN

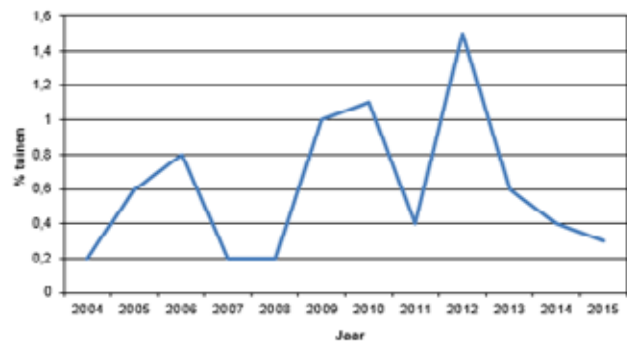
Logisch, gezien onze vorige bevindingen. Maar toch iets minder verklaarbaar voor de vogelspotters die in het najaar alert waren. In het najaar trok immers een massa aan kramsvogels, maar vooral koperwieken over ons land. Ze zijn dus wel tot hier en verder zuidwaarts afgezakt, maar waar zijn ze dan nu?

Kramsvogels en koperwieken werden dit jaar in slechts 0,2% en 0,3% van de tuinen gezien.

Kramsvogel - in % tuinen aanwezig 2004 - 2015

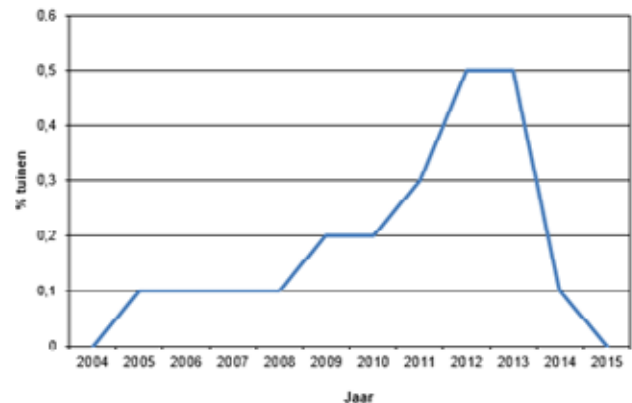
Koperwiek - in % tuinen aanwezig 2004 - 2015

...en de rietgors

De rietgors is een soort van slootkanten en rietkragen, die in de winter op de akkers voedsel zoekt en klassiek alleen naar de voedertafel komt wanneer het natuurlijke voedsel niet meer bereikbaar is door sneeuw of extreme vrieskou. Dat heeft ertoe geleid dat er in 2015 door onze tuinvogeltellers geen enkele (!) rietgors werd vastgesteld. Op zich wel zeer opmerkelijk dus, want dat gebeurde niet meer sinds de eerste telling in 2004. Nochtans overwinterden er in het veld net wel relatief flinke aantallen.

Rietgors - in % tuinen aanwezig 2004 - 2015

Tegen de verwachting in

Zachte winters, vooral wanneer die elkaar opvolgen, kunnen sommige soorten doen beslissen om de volgende winter in het broedgebied te blijven overwinteren. Dat geldt vooral voor soorten die ten noorden van de Sahara overwinteren, zoals tjiptjaf, zwartkop, zwarte roodstaart en roodborsttapuit.

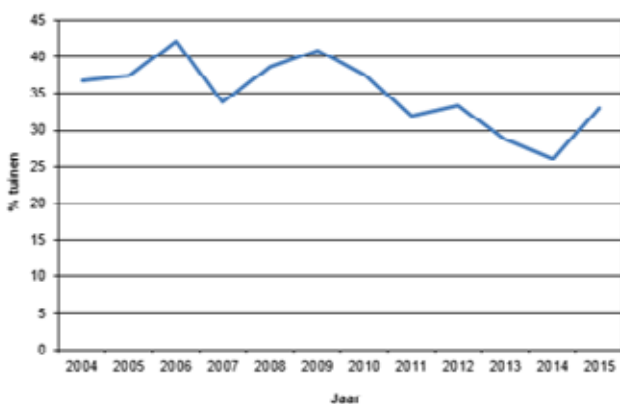
Volgens de resultaten van Het Grote Vogelweekend bleek dat niet het geval: tjiptjaf en zwartkop tekenden present, weliswaar in minder dan een halve procent van de tuinen. Deze soorten zijn echter geen klassieke voederplank-bezoekers. Ze zijn dus minder goed bekend maar ook moeilijker herkenbaar. Het opvolgen van dergelijke soorten gebeurt dan ook beter niet met de tuinvogeltelling maar met een omvangrijkere databank zoals waarnemingen.be.

BESCHEIDEN WINNAARS

Winterkoning

Vorig jaar stelden we vast hoe de winterkoning de aftocht blies. Dit jaar komt daar gelukkig verandering in en herpakt dit kleinoed zich. Winterkoningen haten strenge winters en zijn zeker gebaat geweest met twee zachte winters op een rij. De winterkoning werd terug in 33% van de tuinen opgemerkt, 2014 was een dieptepunt met 26%.

Winterkoning - in % tuinen aanwezig 2004 - 2015

Boomkruiper

Boomkruipers vinden graag aansluiting bij groepjes mezen, en die volgen ze op de voet. Maar onopvallender kan haast niet. Ze zitten zelfs vaker rond de voederplaats dan erop. Een toename naar 4,3% van de tuinen zagen we nooit eerder. Een strenge winter kan dat aantal echter snel weer omlaag halen.

Boomkruiper - in % tuinen aanwezig 2004 - 2015

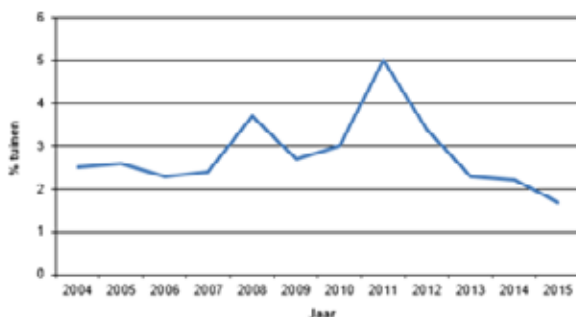

... EN VERLIEZERS

Sperwer

2015 betekende een waar dieptepunt voor de sperwer. Dat brengt ons slechte herinneringen aan de jaren 1970-'80, toen er haast geen sperwer te zien was in ons land. Terwijl deze lijster- en duivenjager in 2011 nog in 5% van de tuinen te zien was, duikt hij nu voor het eerst onder de 2%, naar 1,7% om precies te zijn. Volgen we de logica: weinig tuinvogels, weinig sperwers. Maar met de sperwer lijkt er meer aan de hand.

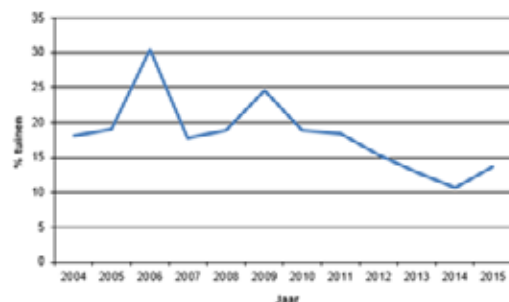
Sperwer - in % tuinen aanwezig 2004 - 2015

Ringmus

De ringmus is helaas een jaarlijkse gast in dit onderdeel. Deze plattelandsmus moeten we koesteren. Sinds 1990 zijn we ongeveer 50% van onze broedende ringmussen kwijt geraakt. Bovendien is een kentering nog niet in zicht, want met overwinterende en doortrekkende vogels gaat het zo mogelijk nog slechter. In 2006 zat ze nog in 30% van de tuinen, nu nog in 14%, dat is iets meer dan vorig jaar. Beschik je over een boomgaard, hang dan zeker de nodige mussenkasten om de soort een steuntje te geven.

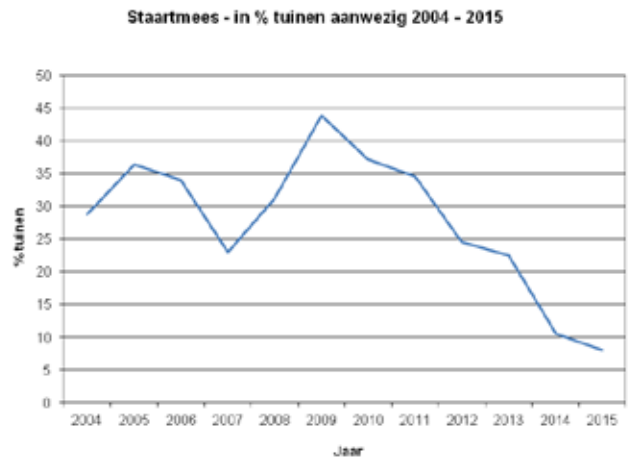
Ringmus - in % tuinen aanwezig 2004 - 2015

GROOTSTE VERLIEZER

Staartmees

De winters van 2009 en 2010 zagen er goed uit voor de staartmees. Maar dat bleek puur bedrog: in die winters zagen we een ware invasie van noordoostelijke staartmezen en ze waren toen alom vertegenwoordigd: in 44% van de tuinen. Na de vrije val die sindsdien plaatsvond, werden nu in slechts 8% van onze tuinen staartmezen gezien. Winterse tellingen zeggen dus niet altijd alles over een soort; sinds 1990 zijn we bijna de helft van onze broedende staartmezen kwijt.

HOE WAS HET IN NEDERLAND?

In Nederland is vogels kijken een nog grotere rage dan in België. **Vogelbescherming Nederland** coördineert de telling en ontving meer dan 41.000 tuinvogeltellingen.

De nationale top 10 bestaat uit dezelfde soorten als de Vlaamse, maar hier en daar zien we kleine verschuivingen. De Nederlandse top 3 is al vier jaar ongewijzigd: huismus, koolmees en merel.

Wie dacht dat de vinken noordelijker zaten, kwam bedrogen uit. Het aandeel vinken sloot in België zeer nauw aan bij de koolmees, in Nederland lag het aandeel vinken bijna 50% lager dan het aantal koolmezen. Het open karakter

van Nederland kan daarin een rol hebben gespeeld, in het groenere Limburg staat de vink immers wel op de 2de plaats. Nationaal haalde ze slechts de 5de plaats.

De houtduif haalde de achtste plaats en doet het daarmee nog steeds minder goed dan de Turkse tortel. In het sterk verstedelijkte Vlaanderen moest de houtduif zich aanpassen en in de stad gaan broeden, waardoor ze ook eerder op de voederplaats terecht komt.

VOGELBESCHERMING NEDERLAND top 10	HET GROTE VOGELWEEKEND Vlaanderen top 10	NEDERLAND In % van de tuinen aanwezig	VLAANDEREN In % van de tuinen aanwezig
1. Huismus 161617	1. Huismus 52376	1. Merel 86%	1. Merel 94%
2. Koolmees 102887	2. Koolmees 50533	2. Koolmees 83%	2. Koolmees 89%
3. Merel 75595	3. Vink 50281	3. Roodborst 72%	3. Roodborst 84%
4. Pimpelmees 66842	4. Merel 41113	4. Pimpelmees 65%	4. Vink 68%
5. Vink 55794	5. Kauw 35506	5. Huismus 54%	5. Houtduif 66%
6. Kauw 55437	6. Houtduif 32698	6. Vink 53%	6. Turkse tortel 66%
7. Turkse tortel 45187	7. Turkse tortel 32288	7. Houtduif 44%	7. Pimpelmees 65%
8. Houtduif 33672	8. Pimpelmees 30507	8. Ekster 44%	8. Ekster 61%
9. Ekster 30938	9. Ekster 21212	9. Turkse tortel 43%	9. Huismus 52%
10. Spreeuw 30467	10. Spreeuw 15897	10. Heggenmus 38%	10. Heggenmus 45%

Gegevensverwerking: Gerald Driessens & Joris Gansemans

Teksten: Gerald Driessens & Stefan Vanthuyne

Gegevensinvoer: Alle tuinvogeltellers

Speciale dank aan:

Tuinvogelconsulenten Bart Moons, Geert Vanhulle, Ruben Saey, Jonas Pottier en Bart Tas; Joeri Cortens, Joris Gansemans, Jenny Dedoncker, Klara Debie, Anneleen Van Thillo, Hendrik Moeremans, Lot Vanderoye, Sarah Mouhamou, Natuurpunt Studie en de Vogelwerkgroepen van Natuurpunt.

Met gewaardeerde steun van:

Het Nieuwsblad, Klasse, Ketnet, HUMO, Tom&Co, Lampiris, Ricoh, Ikea, A.S. Adventure, Vivara, KiteOptics en Ecoworks,

Voor meer informatie kan je terecht op het secretariaat:

NATUURPUNT • Coxiestraat 11 • 2800 Mechelen

tel: 015-297220 • fax: 015-424921 • e-mail: info@natuurpunt.be

website: www.natuurpunt.be of www.vogelweekend.be